

Drzewa przydrożne – historia, funkcje drzew w krajobrazie

Izabella Engel

Towarzystwo Przyjaciół Słońska „Unitis Viribus”

Słonek, 3-4 kwietnia 2013

Aleje – drogi obsadzone drzewami

□ lipy, dęby, topole, klony

Historia alej

- ❑ Aleje znane były w starożytnym Rzymie, Egipcie i na Bliskim Wschodzie
- ❑ XV-XVII w. - aleje przy pałacach, w parkach i ogrodach, przy rezydencjach

- Królowie Pruscy:
Fryderyk Wilhelm I
i Fryderyk Wielki
 - morwy, wierzby, lipy
- od XVIII w. – aleje
sadzono przy drogach,
liniach kolejowych,
kanałach na mocy
edyktów królewskich
w Europie

Dlaczego kiedyś sadzono aleje?

- ☐ Wyznaczenie przebiegu dróg, zwłaszcza zimą i w nocy
- ☐ Osłona przed wiatrem, słońcem i deszczem
- ☐ Źródło owoców, miodu, drewna
- ☐ Większa ranga dróg dojazdowych
- ☐ Funkcje strategiczne
- ☐ Funkcje krajobrazowe, osie kompozycyjne

Ochrona drzew – rzecz nie nowa

- ❑ XIV w. król Kazimierz Wielki zabronił ścinania drzew z pszczołami oraz dębów w cudzych lasach (statut wiślicki 1347 r.)
- ❑ XV w. Władysław Jagiełło ochronił stare cisy (statuty wareckie 1423r.)
- ❑ XVI w. Gustaw I Waza zakazał wyrębu dębów w Szwecji, kazał sadzić dęby

□ kary dla
„psujących
drzewa”
w edykcie króla
Fryderyka
Wilhelma
z 1731 roku

EDYKT

aby
Pod Winą Taczek Szancowych
nikt się nie ważył
sadzone
Wierzbowe – Morwowe – Lipowe –
y insze tym podobne
użyteczne drzewa psować.

Pod Datą • Berlin • Dnia 8 October 1731 r.

Drukowany w Królewcu
w Królewskicy Pruskiej Nadworney Drukarni

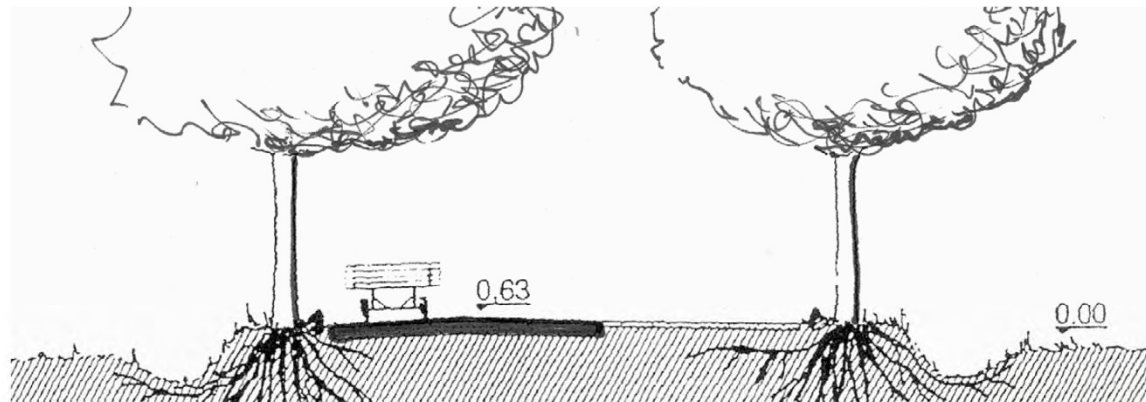
Ponteważ Królowi Jego Mości Pruskiemu Panu naszemu Miłościwemu doniesiono, że na rozkazanie Jego Królewskiej Mości tu y ówdzie w kraju sadzone Wierzbowe – Morwowe – Lipowe y insze tym podobne użyteczne Drzewa od złych y niegrzecznych Ludzi wycięte y rabowane bywają. Zaczem Jego Królewska Mość stanowi, aby ci którzy takowym sadzonym małym Drzewom umyślnie szkodę czynią, gdy na takim uczynku zdybani będą na karę Szancową kontentowani być mogą. Więc osobliwie Żołnierzom surową Przestrożę się daje aby takowe małe drzewa ni Szablami swojimi ni w żaden inny Sposób nie psowali, bo kiedy by który na tym był przewidziany, zaraz ma być pojmany, y do Regimentu do którego by należał na karę odesłany albo opowiedziany.

A żeby Niewiadomością tego by się nie wymawiał żeby mu ten Edykt dla Przestrogi kazdemu na Miejscach publicznych być przybity, także u wszystkich Regimentów ogłoszony y często powtarzany, nawet przed kościelnymi Drzwiami po skończonym Nabożeństwie przynamniej Czwierc Roku Zgromadzeniu publicznie przeczytany.

Z Rozrządzenia Jego Królewskiej Mości z podpisem własnej Ręki z Królewską Pleczęcią. Datum w Berlinie Dnia ósmego Octobis 1731.

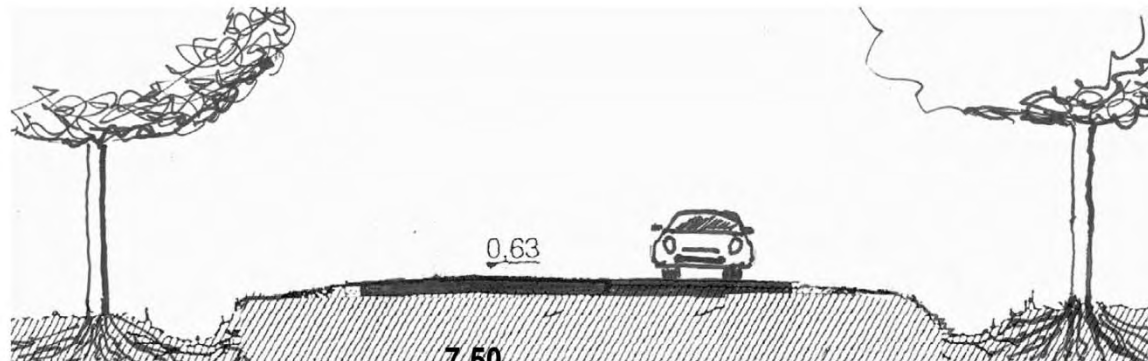
Fr. Wilhelm

Profile dróg w przeszłości i obecnie (Niemcy)

5,00
10,50

od 1790

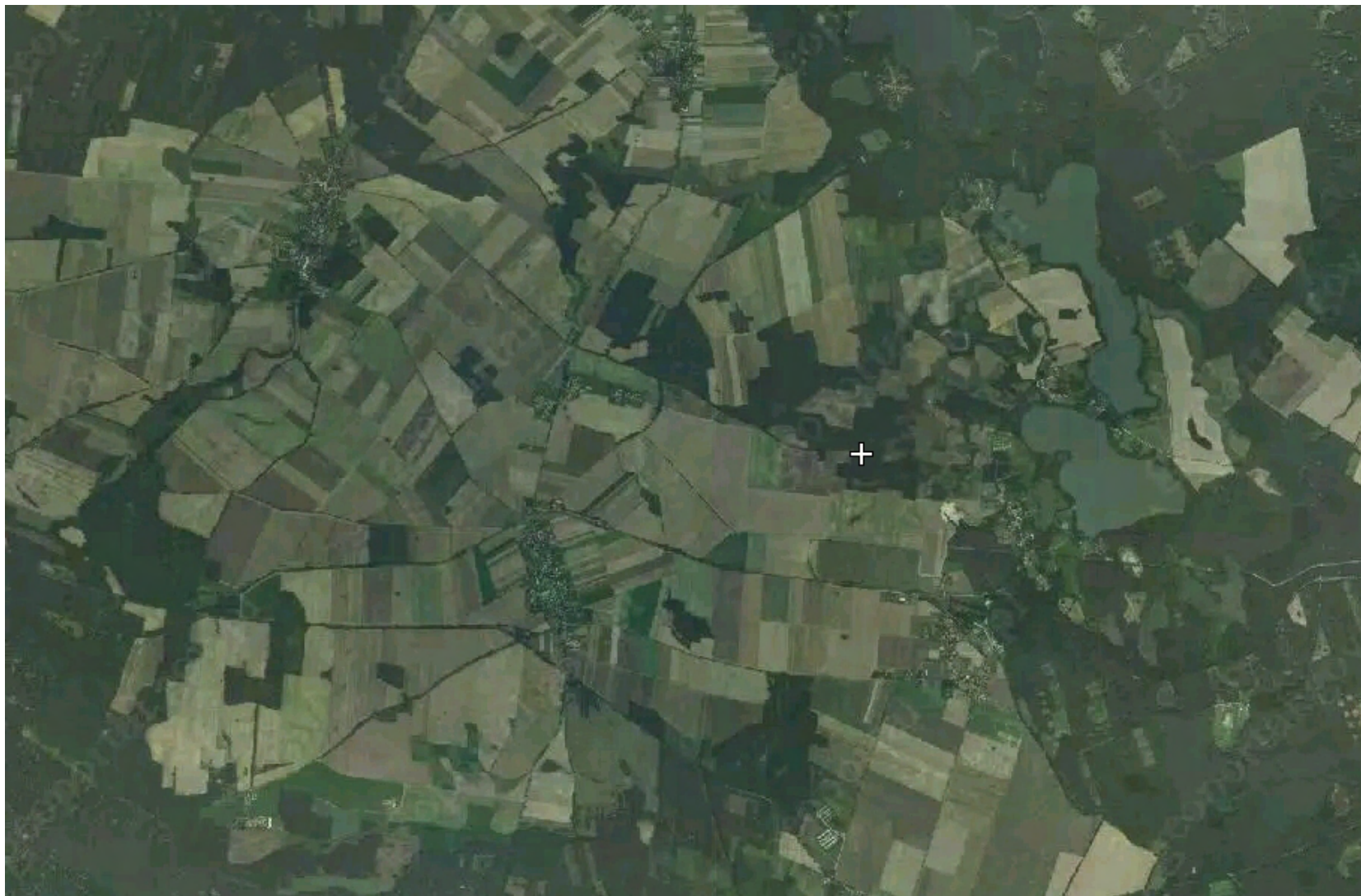
7,50
16,50

Droga federalna 1990

Znaczenie alej – siedlisko przyrodnicze, bioróżnorodność

Znaczenie alej – korytarze ekologiczne

Znaczenie alej – korytarze ekologiczne

Rys. B. Kokurewicz

Znaczenie alej – orientacja na drodze

Znaczenie alej –orientacja na drodze

Ochrona przed nawiewaniem śniegu

Znaczenie alej – ochrona wałów przeciwpowodziowych

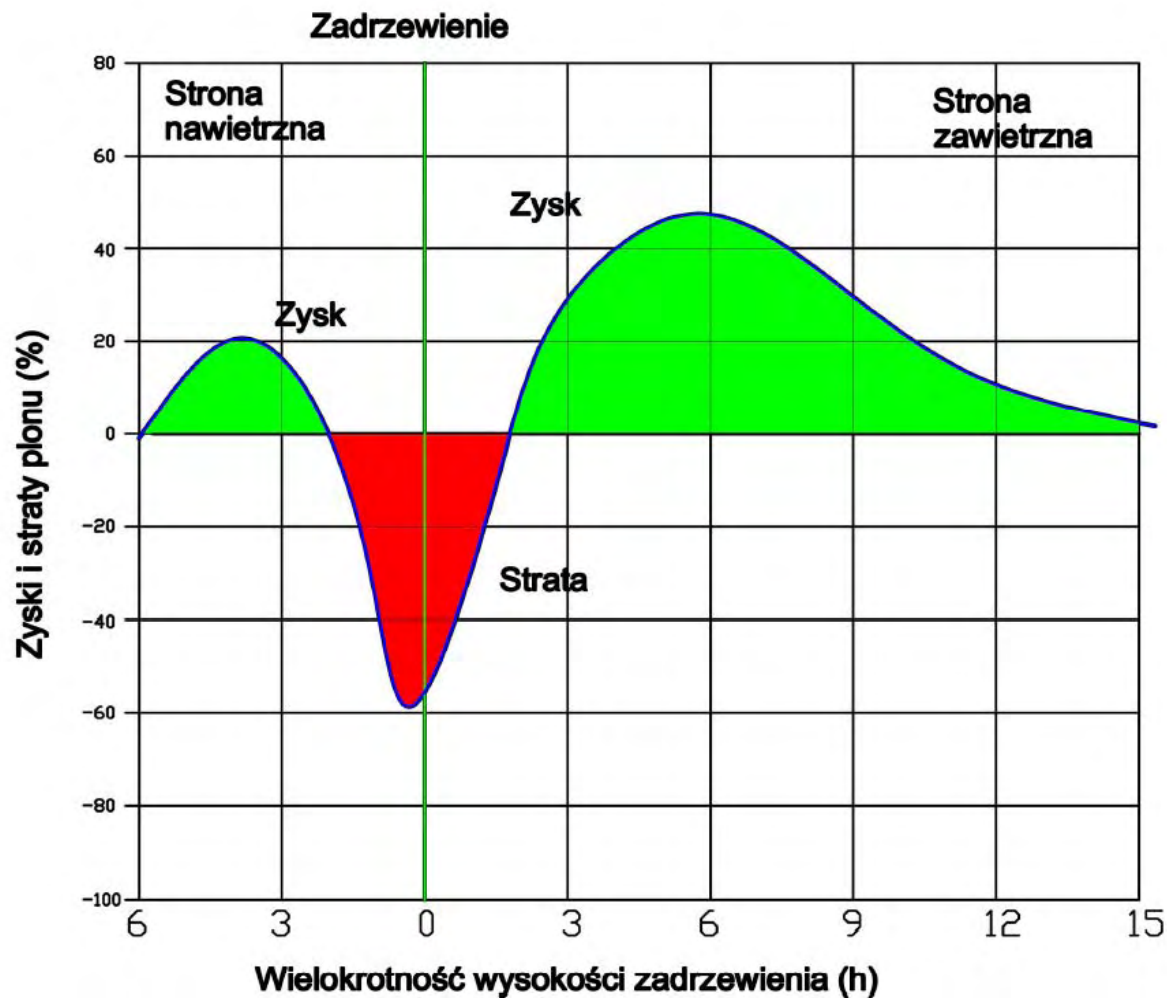

Znaczenie alej – tworzenie mikroklimatu

XIX w. - Dezydery Chłapowski zakładał zadrzewienia śródpolne

- Pochłanianie CO₂ i produkcja O₂
- Ochrona przed erozją wietrzną
- Ocienienie i obniżenie temperatury
- Stabilizacja stosunków wodnych
 - Wzrost wilgotności gleby
 - Wyparowywanie nadmiaru wody (topola 500 l/dzień)
- Ochrona przed nadmiernym nasłonecznieniem

Znaczenie alej – wzrost produkcji rolnej

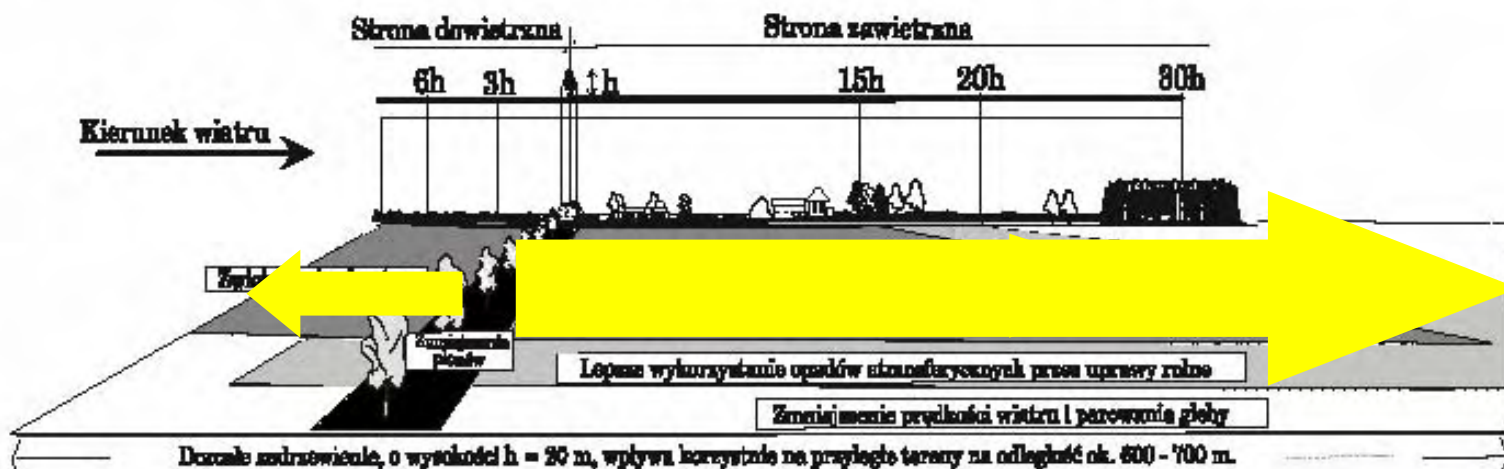
Wpływ zadrzewienia na produkcję rolną (opracowanie wg Tałałaj 1997)

Rys. 14

Jeśli lasy można uznać za przyrodnicze centra, to sadzawienia stanowią same nieci, dzięki którym owe centra nie są pustosławione w izolacji od siebie i od krajobrazu otwartego pól i łąk

Wpływ sadzawień przechwytujących na zmianę niektórych czynników mikroklimatycznych i planowanie roślin uprawnych.

Na podstawie danych A. Wójcik i S. Jakubowski (8)

- Bezpośredni negatywny wpływ na planowanie dotyczy wąskiego pasa gruntu załaz sadzawienia, którego szerokość wynosi ok. 0,7 wysokości sadzawienia po obu jego stronach.
- Sadzawienia pozytywnie wpływają na wielkość planowania upraw rolniczych.
- Korzystna oddziaływanie sadzawienia po stronie dowiecznej sięga 6, a po stronie zawietrznej ponad 15-krotną wysokość sadzawienia.
- Sadzawienia wpływają na lepsze wykorzystanie opadów atmosferycznych przez uprawy rolne.
- Korzystna oddziaływanie sięga po stronie dowiecznej na odległość do ok. 3, a po stronie zawietrznej ponad 30-krotną wysokość sadzawienia.
- Sadzawienia wpływają na mniejsze wyparowywanie wody z gleby.
- Korzystna oddziaływanie sadzawienia sięga po stronie dowiecznej na odległość ok. 6, a po stronie zawietrznej ponad 30-krotną wysokość sadzawienia.

Wg. A. Latos

Wg. A. Latos: „Znaczenie i zakładanie sadzawień śródpolnych”

Znaczenie mieszkańców alej w rolnictwie

- ☐ Ptaki i nietoperze zjadają owady szkodniki upraw
- ☐ Ptaki szponiaste, dzierzby i sowy polują na gryzonie
- ☐ Pszczoły i owady zapylające
(warunkują 1/3 produktów spożywanych przez człowieka)

Pochłanianie zanieczyszczeń

- ❑ Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza
 - Zatrzymywanie pyłów, m.in. metali ciężkich
 - Utrudnianie rozprzestrzeniania się substancji wonnych m.in. węglowodorów
- ❑ Oczyszczanie wody i gleby
 - Redukcja ilości azotanów i fosforanów przenikających do wód gruntowych i zbiorników wodnych
 - Pochłanianie szkodliwych substancji pochodzących z pestycydów

Znaczenie alej – ozdoba krajobrazu

Dziękuję za uwagę

mail: tps@tps-unitisviribus.org.pl

Telefon: 95 757 22 12

Dofinansowano ze środków
Narodowego Funduszu Ochrony
Środowiska i Gospodarki Wodnej